BULGARIAN CULTURAL INSTITUTIONS IN ROMANIA

Cătălin Crimu
PhD Student, University of Bucharest

Abstract: Living in our country since ancient times, the Bulgarians (and their Slavic culture) have influenced various levels of our Romanian society. Even after having been conquered by the Ottoman Empire, they continued their fight in different ways, turning Romania into an important emancipation centre. This study will focus on the main institutions which were crucial to the Bulgarians' cultural survival: the church and the school. We will synthesize the information we gathered as a result of our research, offering an overview of the factors which ensured the preservation of the Bulgarians' ethnic identity.

Keywords: Bulgarian ethnicity, schools, churches

Introducere

Pe teritoriul ţării noastre, bulgarii se împart în două ramuri. *Prima* dintre ele, şi cea mai numeroasă, este cea a bulgarilor din Banat, numiţi şi *paulicieni* sau *pavlicieni.* La origine sunt armeni aduşi în Bulgaria (aprox. 20.000) de către împăratul bizantin Ioan Tzimiskes (925-976), care a desfiinţat primul Ţarat Bulgar[1]. Această comunitate s-a bulgarizat, aşezată fiind în partea de vest a Bulgariei. În timpul ocupaţiei otomane a avut mult de suferit, drept pentru care a emigrat în secolul al XVII-lea în interiorul imperiului austro-ungar, stabilindu-se în Banatul românesc. Aşadar, această populaţie venită din oraşele Ciprovţi, Nicopole şi Sviştov a devenit între timp de confesiune romano-catolică şi foloseşte în scriere alfabetul latin. După Unirea din 1918, nu a mai părăsit teritoriul României. Cele mai importante centre sunt în Dudeştii Vechi, Vinga, Breştea, Denta[2]. Limba lor prezintă o formă particulară a limbii bulgare, cu influenţe germane, sârbe şi române[3]. *A doua ramură* a bulgarilor s-a stabilit în zona limitrofă a Dunării (Muntenia, Oltenia şi Dobrogea). S-a format din locuitorii satelor apropiate de graniţa de nord a Bulgariei. Motivele venirii lor sunt multe, dintre care amintim: represalii sociale, activitate comercială, etc. La acest grup se adaugă populaţia bulgară venită din sudul Basarabiei din cauza războaielor ruso-turce. Aceştia sunt majoritari ortodocşi[4], folosind limba bulgară (cu caractere slave).

Asociaţii, departamente guvernamentale

Guvernul bulgar a înfiinţat pentru bulgarii din afara graniţelor o agenţie intitulată ***Agenţia pentru bulgarii din diaspora*** **(Агенция за българите в чужбина[5]).** Pe portalul electronic se găsesc informaţii cu privire la numărul acestora în ţările de reşedinţă, precum şi alte aspecte cultural-bisericeşti (parohii, şcoli, ansambluri folclorice, asociaţii, etc). Legat de bulgarii din

[1] Constantin N. Velichi, *Republica Populară Bulgaria,* Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1973, p. 29
[2] Claudiu Călin, *Lovrinul şi venirea bulgarilor catolici în Banat,* în Literaturna Miselj, Timišvar, Gudina XXII, Broj 1(149), 2013
[3] Nicolae Markov, *Jubileul a 200 de ani de la aşezarea bulgarilor în Banat,* Editura Mirton, Timişoara, 2013, p. 1
[4] http://www.intercultural.ro/carti/interculturalitate/bulgari.html
[5] http://www.aba.government.bg, înfiinţată în 1992.

România, portalul conţine informaţii foarte detaliate. O altă asociaţie din Bulgaria reprezentativă este ***Asociaţia aici şi acolo*** **(Tyk-Tam)**[6]**.** În ţara noastră sunt multe asociaţii grupate în funcţie de apartenenţa religioasă şi culturală (bulgarii bănăţeni şi cei din partea sudică şi sud-estică a României). Astfel, cea mai importantă dintre acestea este ***Uniunea Bulgară din Banat***[7], cu mai multe filiale: *Dudeştii Vechi*, *Sânnicolau Mare*, *Vinga*[8], *Breştea*[9], *Deta* (jud. Timiş), Arad, Bucureşti[10]. La acestea se mai adaugă şi: ***Asociaţia Zaedno a Bulgarilor din Târgovişte***[11], ***Idinstvo***, ***Bratsovo***[12], ***Asociaţia Culturală „Sedeanca" a etnicilor bulgari din Băileşti,*** judeţul Dolj, ***Asociaţia Democratică a Bulgarilor din România***, înfiinţată în 1990, cu 33 filiale.

Demografie

Numărul bulgarilor din România a fluctuat din motive diferite: migraţie, asimilare, spor natural negativ, etc. Zona cea mai populată este în partea de vest a României, în special în *Banat* (Dudeştii Vechi, Breşte, Vinga), dar şi în alte zone din ţară [13]. Cei mai mulţi sunt în judeţul Timiş, numărul lor fiind în 2011 de 4478[14]. În 1930 erau 66.384 bulgari, în 1956 - 12.040 bulgari, în 1966 - 11.193, în 1977 - 10.372, în 1992 - 9.851, în 2002 - 8.025, iar în 2011 - 7.336. În 2011, din totalul de 7.336 de bulgari, 2079 s-au declarat ortodocşi, iar 4.840 romano-catolici[15]. Dintre aceştia, 85,47% folosesc limba bulgară, 13,00% folosesc limba română, iar 1,53% altă limba[16].

Locaşuri de cult

Ţinând cont de numărul mare de bulgari care au venit în România de-a lungul timpului, este de la sine înţeles că şi numărul locaşurilor de cult a fost pe măsură. Unele dintre ele s-au deteriorat în timp, altele au intrat în posesia statului român, prin naţionalizare. Asemănător a fost şi în Bulgaria, când marea majoritate a bisericilor construite de români (vlahi) au intrat în patrimoniul statului bulgar. Amintim aici:

a. Biserica "Sfântul Nicolae", Constanţa (sau Biserica albă, str. Maior Şonţu, nr. 7) - zidită începând cu anul 1898, din donaţiile comunităţii bulgare. După 1940, locaşul a intrat în patrimoniul Episcopiei Tomisului. În prezent este declarată monument istoric (Cod LMI, CT-II-m-A-02841)[17]. Numărul bulgarilor din Constanţa în 2011 a fost de 25 persoane.

b. Biserica "Înălţarea Domnului", Brăila (Bd. Alexandru Ioan Cuza, nr. 124). Construcţia s-a făcut pe un teren din donaţia lui Hagi Varvara Veleva, începând cu anul 1868. În

[6] http://www.tuk-tam.bg/?page=home&hl=bg_BG

[7] Timişoara, Str. Piaţa Unirii, nr. 14, mail:ubbr@gmx.com, website: **http://uniunea-bulgara.blogspot.com**, preşedinte Mircovici Niculae. A dobândit caracter juridic prin decizia nr. 87/1990/3 martie a Judecătoriei Timişoara.

[8] http://vinga-ubbr.blogspot.com

[9] http://dentabrestea-ubbr.blogspot.com

[10] http://www.aba.government.bg/?country=63

[11] http://www.zaedno.ro/, a se vedea şi Steliana Grasu, *Bulgarii de la Târgovişte,* Ed. Ararat, 2000.

[12] Reprezintă comunitatea Bratsovo. A fost fiinţată în 1992 (prin decizia cu nr. 27/PJ/17 septembrie 1992) Judecătoriei Sect. 3 ca o continuatoare a Societăţii BRATSOVO din România, fondată în 1892. Comunitatea are 9 organizaţii însumând 22 de filiale.

[13] http://www.proeuropa.ro/bulgari.html

[14] http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2015/05/vol2_t1.xls

[15] http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2015/05/vol2_t14.xls

[16] http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2015/05/vol2_t14.xls

[17] http://www.arhiepiscopiatomisului.ro/index.php/administratie/protoierii/protoieria-constanta-ii

1950 a intrat în patrimoniul statului român[18]. Numărul celor care s-au declarat bulgari în Brăila în 2011 este de 12 persoane.

c. Biserica "Sf. Pantelimon", Galaţi (Str. Nicolae Bălcescu, nr.33). Zidirea s-a făcut între anii 1861-1887 de către comunitatea bulgară (aprox. 840 de etnici) alături de români. În perioada comunistă, a intrat şi ea în patrimoniul statului român. În 2008 s-a început restaurarea bisericii prin grija Episcopului Casian Crăciun[19]. Numărul bulgarilor din Galaţi (conform recensământului din 2011) este de 7 persoane.

d. Biserica "Sf. Gheorghe", Tulcea (Str. Păcii, nr. 11). Construcţia primei biserici s-a făcut între 1830-1840 de către bulgarii veniţi din sudul Basarabiei. Biserica de lemn a fost deteriorată din cauza deselor inundaţii. Începând cu anul 1857, s-a construit actualul locaş. Aici au luat fiinţă şi două şcoli bulgare: Gimnaziul Bulgăresc (1859-1862, azi demolată) şi Şcoala Naţională Bulgară de Fete (1881-1882, până astăzi) - actualmente monument istoric (Cod: LMI, TL-II-m-B-05988)[20]. În Tulcea, la recensământul din 2011 s-au declarat 23 de etnici bulgari.

e. Biserica "Sf. Chiril şi Metodie", Bucureşti (1868-1948, Calea Călăraşi, nr. 6) a fost construită de comunitatea bulgară din acest oraş. În 1948, cu ocazia sistematizării oraşului în perioada comunistă, biserica a fost demolată[21].

f. Biserica "Sf. Ilie-Colţea", Bucureşti (str. Doamnei, nr. 18)[22] a fost construită în secolul al XVIII-lea (posibil 1725) de către proprietarii Hanului Colţea. În 1954 locaşul de cult a fost donat comunităţii bulgare până când aceasta va construi un locaş propriu[23]. În 2011 în Bucureşti erau 296 bulgari[24]. Pe 31 martie 2009, în şedinţa Consiliului Eparhial, s-a reactivat parohia "Sf. Ilie-Hanul Colţea". Preotului bulgar Petăr Totev i s-a permis slujirea în continuare în aceast locaş, dar din cauza unor neînţelegeri s-a ajuns la proteste[25]. Astăzi comunitatea bulgară din Bucureşti este deservită de un preot delegat din partea Patriarhiei Bulgare şi slujeşte la biserica "Sf. Nicolae- Ghica" din Bucureşti (cunoscută ca Biserica Rusă)[26].

La aceste locaşuri de cult ortodoxe se mai adaugă şi cele romano-catolice din Banat şi sud-estul ţării[27]: **Timişoara (***„Sf. Ecaterina*", trecută în patrimoniul comunităţii bulgare din 1993; „*Notre Dame*", 1893, *Domul din Timişoara*, 1736), **Lipova** (*Basilica „Maria-Radna*", înfiinţată în 1520); **Beşenova** (1738), **Vinga** (1741), **Breştea** (1870), **Telepa** (1912), **Deta** (1900), **Lovrin**

[18]Direcţia Judeţeană de Cultură Brăila, http://www.braila.djc.ro/ObiectiveDetalii.aspx?ID=871&lacas=true

[19] http://www.edj.ro/protoierii/2873-protoieria-galai-53629559

[20] Direcţia Judeţeană de cultură Tulcea, http://www.tulcea.djc.ro/ObiectiveDetalii.aspx?ID=1690&lacas=true

[21] Lulu L. Kerciov-Păţan, Dede L.F. Velciov, *Bucureşti-de aproape. Pe urmele renascentiştilor bulgari şi...nu numai-175 de ani de la naşterea lui Vasil Levski. Studii ştiinţifice-popularizant,* Editura Waldpress, Timişoara, 2013 (ediţie bilingvă), p. 79-80;

[22] http://www.sfantul-ilie.ro/contact/

[23] Redăm o parte din documentul din 1954: *„Având în vedere hotărârea Sfântului Sinod luată în şedinţă sa din 7 iunie 1954 şi comunicată Sf. Arhiepiscopii a Bucureştilor cu adresa Administraţiei Patriarhale Nr. 4727, prin care s-a dispus trecerea bisericii Sf. Ilie-Hanul Colţei-în folosinţa Comunităţii Bulgare din capitală, până când aceasta îşi va construi o biserică proprie în Bucureşti; (...),*Lulu L. Kerciov-Păţan, Dede L.F. Velciov, *Bucureşti-de aproape.* , p. 77-79;

[24] După datele oferite de către Institutul Naţional de Statistică, http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2015/05/vol2_t1.xls

[25] http://ziarullumina.ro/parintelui-petar-totev-nu-i-s-a-interzis-niciodata-sa-slujeasca-in-biserica-parohiei-42742.html, Pr. N. Şerbănescu, *Vizita Prea Fericitului Patriarh Chiril în România,* în revista *Biserica Ortodoxă Română*, 1954, p. 1110-114; Alexandru Moraru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000, Dialog teologic şi ecumenic,*volumul III, tomul II, EIBMBOR, Bucureşti, 2006, p. 68-69

[26] http://www.paraclisuluniversitar.ro/

[27] http://www.ispmn.gov.ro/node/minoritatea-bulgar-1990, http://www.aba.government.bg/?country=63

(1785), **Modoş** (1780), **Vinţu de Jos** (1719), **Deva** (1714), **Craiova** (1734), **Mehala** (1887)[28], **Popeşti Leordeni** (1839) [29].

Mulţi etnici bulgari sunt înmormântaţi în cimitirele localităţilor unde s-au stabilit. O parte dintre eroii bulgari sunt înhumaţi în cimitirul *Pro Patria* din Bucureşti. În total, sunt 162 de soldaţi căzuţi în Primul Război Mondial. Periodic se fac slujbe de pomenire în amintirea lor[30].

Instituţii de învăţământ

De-a lungul timpului, în România au fost deschise mai multe şcoli pentru bulgarii stabiliţi aici. În Cadrilater existau în 1930 două licee: la Silistra şi Bazargic[31], iar în ţară mai existau încă două licee şi două şcoli gimnaziale[32]. În Bulgaria, în 1935 existau două şcoli cu predare în limba română (în Sofia şi în Giumaia) şi o singură biserică românească (în Sofia), pe când situaţia bulgarilor din România era una cât se poate de confortabilă: patru licee şi alte câteva şcoli primare şi gimnaziale, la aceastea adăugându-se şi alte locaşuri de cult (din Brăila, Constanţa, Bucureşti, Galaţi, etc). În Brăila, bulgarii au înfiinţat o şcoală în 1840, iar mai târziu, în 1865, au transformat-o în *Casa de lectură Lumina* (desfiinţată în 1968) şi *Societatea Bulgară de Ştiinţe* ("Balgarsco Cnijovno Drujestvo"), care va deveni *Academia Bulgară* de mai târziu. Tot aici s-au pus bazele unei publicaţii: primul ziar al emigranţilor bulgari, "*Albina Bulgară*" ("Balgarska Pcela"). O altă şcoală mai exista în Galaţi încă din secolul al XIX-lea[33]. Alte şcoli funcţionau în Constanţa, Balcic, Cavarna şi Bucureşti[34] . În Bucureşti, exista o şcoală încă din secolul al XVIII-lea, închisă în 1875. A fost deschisă în 1908. Din păcate, a fost demolată în 1958 (şi biserica "Sf. Chiril şi Metodie") de către comunişti[35]. Mai existau şi şcoli particulare, unde copiii bulgari se strângeau şi erau învăţaţi de diferiţi învăţători conaţionali. Aceste instituţii şcolare erau întreţinute cu fonduri primite din bugetul guvernului bulgar.

După 1990, s-au deschis mai multe şcoli sau clase cu predare în limba bulgară în România. Astfel, la *Şcoala Gimnazială Nr. 112* din Bucureşti, s-au format câteva clase de elevi cu predare în limba bulgară, ajutaţi fiind de către directorul adjunct al acestei unităţi de învăţământ, Gheorghe Roncov. În 1990/1991 au fost 51 de elevi, în 1992/1993 - 38 de elevi, 1993/1994 - 72 de elevi, 1994/1995 - 52 de elevi, 1995/1996 - 48 de elevi, 1996/1997 – 41 de elevi, 1997/1998 - 36 de elevi. În urma demisiei directorului adjunct, acest program s-a desfiinţat[36]. Tot în capitală, funcţionează şi *Şcoala "Jordan Yovkov"*[37]**.** A fost deschisă în 1987, dar închisă puţin mai târziu. Din 2001 şi-a reluat activitatea prin sprijinul companiei bulgare "Oil

[28] A se vedea Nicolae Markov, Claudiu Călin, *Bisericile bulgarilor bănăţeni,* Ed. Mirton, Timişoara, 2014;
[29] http://www.biserici.org/index.php?menu=BI&code=1425
[30] http://www.gandul.info/stiri/presedintele-romaniei-l-a-lasat-balta-pe-omologul-sau-bulgar-253523
[31] Arhivele Naţionale ale judeţului Caraş-Severin, Colecţia de Documente ale Muzeului de Istorie Reşiţa, dosar 25, f. 2; citat de Stelian Brezeanu, Gheorghe Zbuchea, *Românii de la sud de Dunăre*, Documente, Arhivele Naţionale ale României, Bucureşti, 1997, p. 290;
[32] ANIC, fondul Societatea de cultură macedo-română, dosar nr. 174, f.2, document din ianuarie 1930;
[33] http://www.edj.ro/protoierii/2873-protoieria-galai-53629559
[34] Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond România, dosar nr. 71/1920-1944, vol. 697, doc. Din 3 august 1935, Sofia; Extras publicat şi în citat de Stelian Brezeanu, Gheorghe Zbuchea, *Românii...,* p. 301-302
[35] Lucia Kerciov-Păţan, Luca Francisc Velciov, *Bucureşti, locuri şi personalităţi ale emigraţiei bulgare în perioada renaşterii. O scurtă privire asupra vieţii şi activităţii emigraţiei bulgare din Bucureşti, în secolul al XIX-lea.* Editura Fundaţiei Culturale Libra, Bucureşti, 2007, pp. 90-91; Pirin Boiagiev, *Clădirea amintirilor,* în volumul menţionat mai sus, p. 94-98; Luca Velciov, *Şcoala bulgară „Hristo Botev" din Bucureşti, loc de pregătire de cadre didactice,* în vol. amintit mai sus, pp.99-101;
[36] http://www.ispmn.gov.ro/node/minoritatea-bulgar-1998
[37] Strada Rabat, nr. 5

Pista". Cuprinde secţii pentru clasele I-XII. Numărul de elevi este redus, aproximativ 100[38]. În localitatea **Băileşti**, judeţul Dolj, din luna martie 1998 s-a format o clasă cu predare în limba bulgară datorită solicitărilor venite din partea membrilor asociaţiei "Sedeanca"[39].

Şcoala primară din localitatea **Breştia** (comuna Denta), Timiş[40], a fost deschisă în 1992, iar Şcoala primară în localitatea **Vinga**, jud. Arad[41] a fost înfiinţată în 1991. Mai sunt clase pentru bulgari în Şcoala Gimnazială „Smaranda Gheorghiu" şi în Grădiniţa Nr. 12 din cartierul Matei Voievod, Târgovişte. În România mai sunt şi două licee bulgare[42]:

1. **Liceul Bulgar "Hristo Botev"**[43]. S-a înfiinţat în anul 1998 (prin ordinul de ministru nr. 4981/10.XI.1998[44]) prin acordul de cooperare în domeniul învăţământului făcut cu statul bulgar prin deschiderea unui liceu românesc în Sofia. Deschiderea s-a făcut în prezenţa preşedintelui Bulgariei, Petăr Stoianov, sosit în România (vizita din 10-11 noiembrie 1998).

2. **Liceul Teoretic "Sfinţii Kiril şi Metodie",** din Dudeştii Vechi[45]. La origine a fost şcoală primară şi apoi secundară (1745), iar din 1963 a fost transformată în liceu teoretic. Este cea mai veche instituţie şcolară din diaspora bulgară. Are patru secţii cu câte patru corpuri diferite: o grădiniţă (din 1895) cu 6 săli de clasă, sală de mese, bucătărie şi alte anexe, o secţie pentru şcoala primară (I-IV, construită în 1814), având 8 săli de clase, cancelarie, cabinet de limbă bulgară şi un alt cabinet, o secţie pentru ciclul V-VIII (construită în 1970 sub formă de bloc) care are 7 săli de clasă şi un cabinet pentru informatică şi, bineînţeles, o secţie pentru ciclul liceal (clădire construită din 1913), cu patru săli de clasă şi diferite laboratoare. Are peste 500 de elevi[46].

În loc de concluzii

Asociaţiile bulgare organizează frecvent activităţi culturale, fie că vorbim de cei stabiliţi în Banat, fie de cei din sud-estul ţării. Legat de păstrarea folclorului, ei au înfiinţat mai multe

---

[38] http://www.aba.government.bg/?country=63

[39] http://www.ispmn.gov.ro/node/minoritatea-bulgar-1998

[40] Judetul Timiş, sat Breştea, comuna Denta, br. 98, tel / fax: 0040 356 819 121
e-mail: zlatbres@yahoo.co.uk

[41] s. Vinga, Jud. Arad, Cod. 371400, br. 111, tel: 0040 257 206 214, 0040 257 460 092
E-mail: cosilcov_adrians@yahoo.com

[42] Cu respectarea legislaţiei române, http://www.edu.ro/index.php/articles/c23

[43] Stada Griviţei, nr. 56, sect. 1; www.**liceulbulgar**.ro

[44] „*ORDIN nr. 4981 din 10.11.1998 privind înfiinţarea Liceului cu predare în limba bulgară din Bucureşti.*
În conformitate cu înţelegerile de cooperare în învăţământ dintre Ministerul Educaţiei Naţionale din România şi Ministerul Învăţământului şi Ştiinţei din Bulgaria, întemeiate pe acordurile de cooperare dintre România şi Bulgaria, Ministrul Educaţiei Naţionale dispune:
1. Direcţia Învăţământ Liceal, împreună cu Direcţia Generală a patrimoniului din Ministerul Educaţiei Naţionale şi cu Direcţia Învăţământ în Limbile Minorităţilor stabilesc, în cooperare cu Inspectoratul Şcolar al Municipiului Bucureşti, locul de amplasare şi elaborează documentaţia de organizare a Liceului cu predare în limba bulgară din Bucureşti.
2. Direcţia Generală a Patrimoniului, împreună cu Inspectoratul Şcolar al Municipiului Bucureşti încheie amenajările necesare până la 15 mai 1999.
3. Direcţia Generală a Învăţământului Preuniversitar sprijină autorităţile bulgare din domeniul învăţământului pentru organizarea Liceului cu predare în limba română de la Sofia.
4. Direcţia Generală a Finanţelor din Ministerul Educaţiei Naţionale asigură includerea în Bugetul 1999 a organizării şi funcţionării Liceului cu predare în limba bulgară din Bucureşti., http://www.ispmn.gov.ro/node/minoritatea-bulgar-1998

[45] Localitatea Dudeştii Vechi, jud. Timiş, tel / fax: 0040 256 384 101, e-mail: liceulteoreticdv@apropo.ro

[46] http://www.smc.roedu.ro/index_htm_files/Lic.%20Teoretic%20Dudestii%20Vechi.pdf

ansambluri folclorice: **Slávjak"** (“Privighetoarea”, al Uniunii Bulgare din Banat), **Bosilce**, „**Izvoraşul"** (Târgovişte), etc. Există şi un **Festival folcloric al etnicilor bulgari** organizat la Băileşti începând cu anul 1994. El are loc în luna septembrie. Amintim aici şi **Festivalul portului, cântecului şi dansului popular bulgăresc,** desfăşurat la Dudeştii Vechi (din 1992). Tot aici se pot înscrie şi lansări de carte ale unor cercetători bulgari: dr. Leonid Gheorghiev, *Laolaltă. Interferenţe istorice şi culturale româno-bulgare*, Bucureşti, 1997; Dumitra Negruşa, *Colinde bulgăreşti, 2 vol.*; Elena Popescu, *Brăneşti II,* etc. La *Asociaţia Democratică a Bulgarilor din România,* la sfârşitul fiecărei luni, are loc câte un simpozion cu invitaţi din cele două ţări. Amintim aici şi simpozionul din 3.05.1998 ţinut la Bucureşti: *„Pe urmele scrierii slavone, la nord de Dunăre"*[47].

Etnicii bulgarii au mai multe publicaţii, precum şi diferite apariţii la postul de televiziune public (TVR). Astfel, începând cu 2009, la **TVR3**, o dată pe săptămână se difuzează o emisiune în limba bulgară (Producător: Uniunea bulgarilor bănăţeni din România). La postul de televiziune **România TV Arad**, de două ori pe lună există o emisiune de 30 de minute în limba bulgară, la propunerea aceleiaşi asociaţii. Tot ei au obţinut o emisiune de o oră/săptămână şi la canalul **Radio Timişoara** (începând cu 1990). Mai sunt şi câteva posturi de radio cu transmisie în limba bulgară, aparţinând SC TEL DRUM SA, Turnu Măgurele, pe frecvenţa 100.6 Hz (Radio Sud), dar şi de SC TEL DRUM ZIMNICEA, pe frecvenţa 90.1 (Radio Z) şi SC TERMICA SA, Roşiorii de Vede, pe frecvenţa 95.9 (Radio Meridian) pentru comunitatea romă-bulgară, SC SEMNAL MEDIA SRL, Alexandria, pe frecvenţa 103.3 (Radio Semnal)[48].

De asemenea, comunitatea bulgară coordonează mai multe reviste şi buletine informative scrise: “**Gândul literar”** (din 1992, ediţie bilingvă româno-bulgară, şi uneori sârbă, franceză şi germană), apariţie lunară cu un tiraj de aproximativ 1000 de exemplare; **“Horizont”** (publicaţie a Asociaţiei “Idinstvu" (Unitate) apare din 1 decembrie 1998, în doar 4 pagini, cu un tiraj de 1500 exemplare; ziarele **“Vocea noastră” (Nasa glas)** cu apariţia editorială din luna noiembrie 1990, apariţie bilunară, cu un tiraj de 1500 exemplare (pentru Uniunea etnicilor bulgari bănăţeni) şi "**Luceafărul bulgar”** (**Balgarska zornita**) pentru comunitatea Bratsovo.

Aşadar, putem vorbi despre o comunitate unită, dinamică şi care a primit din partea statului român privilegiile de care se bucură orice etnie cu scopul de conservare a identităţii etnice, dar şi a promovării multiculturalismului în spaţiul românesc.

[47] Lucrări: Lili Ganceva (Bulgaria) - „*Sărbătorirea la Ruse a Zilei de 24 mai de-a lungul timpului*", Bonka Ciavdarova (Universitatea din Craiova) - „*O ipoteză referitoare la activitatea literară a sfântului Nicodim de la Tismana*", Mihai Geleleţu (România) - „*Grigore Ţambac, personalitate de interferenţă culturală în orizontul Evului mediu*", Florica Popescu (Izvoarele, Teleorman) - „*Unele consideraţii privind versuri slavone ale unor texte patristice în Ţările Române*", Margareta Patriche (România) - „*Textele tipărite de Macarie*", Constantin Câşlaru (România) - „*Creştinarea bulgarilor*", Emil Păunescu (directorul Muzeului Judeţean Giurgiu) - „*Prezenţe slave în regiunea dintre Dunăre şi Bucureşti în secolul al XIX-lea*", conf. dr. Mariana Mangiulea (Universitatea din Bucureşti) - „*Cuvinte româneşti care au pătruns în limba bulgară literară*", conf. dr. Dumitru Zavera (Universitatea din Bucureşti) - *Circulaţia textelor despre Kiril şi Metodiu*", http://www.ispmn.gov.ro/node/minoritatea-bulgar-1998

[48] http://www.dri.gov.ro/1812-2/

Bibliografie

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond România, dosar nr. 71/1920-1944, vol. 697, doc. din 3 august 1935, Sofia;

Arhivele Naţionale Istorice Centrale, Fondul Societatea de cultură macedo-română, dosar nr. 174, f.2, document din ianuarie 1930;

Arhivele Naţionale ale judeţului Caraş-Severin, Colecţia de Documente ale Muzeului de Istorie Reşiţa, dosar 25, f. 2;

BREZEANU, Stelian, ZBUCHEA, Gheorghe, *Românii de la sud de Dunăre*, Documente, Arhivele Naţionale ale României, Bucureşti, 1997;

CĂLIN, Claudiu, *Lovrinul şi venirea bulgarilor catolici în Banat,* în Literaturna Miselj, Timišvar, Gudina XXII, Broj 1(149), 2013;

GRASU, Steliana, *Bulgarii de la Târgovişte,* Ed. Ararat, 2000.

KERCIOV-PĂŢAN, Lucia, FRANCISC VELCIOV, Luca, *Bucureşti, locuri şi personalităţi ale emigraţiei bulgare în perioada renaşterii. O scurtă privire asupra vieţii şi activităţii emigraţiei bulgare din Bucureşti, în secolul al XIX-lea.* Editura Fundaţiei Culturale Libra, Bucureşti, 2007;

KERCIOV-PĂŢAN, Lulu L., VELCIOV, Dede L.F., *Bucureşti-de aproape. Pe urmele renascentiştilor bulgari şi... nu numai - 175 de ani de la naşterea lui Vasil Levski. Studii ştiinţifice-popularizant,* Editura Waldpress, Timişoara, 2013 (ediţie bilingvă);

MARKOV, Nicolae, CĂLIN, Claudiu, *Bisericile bulgarilor bănăţeni,* Ed. Mirton, Timişoara, 2014;

MARKOV, Nicolae, *Jubileul a 200 de ani de la aşezarea bulgarilor în Banat,* Editura Mirton, Timişoara, 2013;

MORARU, Alexandru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000, Dialog teologic şi ecumenic,*volumul III, tomul II, EIBMBOR, Bucureşti, 2006;

ŞERBĂNESCU, Pr. N., *Vizita Prea Fericitului Patriarh Chiril în România*, în revista *Biserica Ortodoxă Română*, 1954, p. 1110-114;

VELICHI, Constantin N., *Republica Populară Bulgaria,* Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1973;

http://dentabrestea-ubbr.blogspot.com

http://uniunea-bulgara.blogspot.com,

http://www.aba.government.bg

http://www.aba.government.bg/?country=63

http://www.aba.government.bg/?country=63

http://www.arhiepiscopiatomisului.ro/index.php/administratie/protoierii/protoieria-constanta-ii

http://www.braila.djc.ro/ObiectiveDetalii.aspx?ID=871&lacas=true

http://www.dri.gov.ro/1812-2/

http://www.edj.ro/protoierii/2873-protoieria-galai-53629559

http://www.edj.ro/protoierii/2873-protoieria-galai-53629559

http://www.gandul.info/stiri/presedintele-romaniei-l-a-lasat-balta-pe-omologul-sau-bulgar-253523

http://www.intercultural.ro/carti/interculturalitate/bulgari.html

http://www.ispmn.gov.ro/node/minoritatea-bulgar-1990,
http://www.aba.government.bg/?country=63

http://www.ispmn.gov.ro/node/minoritatea-bulgar-1998
http://www.ispmn.gov.ro/node/minoritatea-bulgar-1998
http://www.ispmn.gov.ro/node/minoritatea-bulgar-1998
http://www.ispmn.gov.ro/node/minoritatea-bulgar-1998
http://www.paraclisuluniversitar.ro/
http://www.proeuropa.ro/bulgari.html
http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2015/05/vol2_t1.xls
http://www.recensamantromania.ro/p-content/uploads/2015/05/vol2_t14.xls
http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2015/05/vol2_t14.xls
http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2015/05/vol2_t1.xls
http://www.sfantul-ilie.ro/contact/
http://www.smc.roedu.ro/index_htm_files/Lic.%20Teoretic%20Dudestii%20Vechi.pdf
http://www.tuk-tam.bg/?page=home&hl=bg_BG
http://www.tulcea.djc.ro/ObiectiveDetalii.aspx?ID=1690&lacas=true
http://www.zaedno.ro/,
http://ziarullumina.ro/parintelui-petar-totev-nu-i-s-a-interzis-niciodata-sa-slujeasca-in-biserica-parohiei-42742.html,
www.liceulbulgar.ro